

Sygn. akt XXVIII C 828/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: sekretarz sądowy Martyna Peas

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 07 lipca 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **R. P. (1)**

przeciwko **Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda R. P. (1) kwotę 126 597,44 zł (sto dwadzieścia sześć tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt siedem złotych i czterdzieści cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 18 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;

II. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), datowanej na dzień 22 sierpnia 2008 roku;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda R. P. (1) kwotę 11 851 zł (jedenaście tysięcy osiemset pięćdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 828/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 lipca 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 10 marca 2021 roku (data nadania przesyłki poleconej), powód R. P. (1) domagał się: zasądzenia od strony pozwanej Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej też jako: Bank (...) S.A.” lub „Bank”) na jego rzecz kwoty 126 597,44 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty – w związku z nieważnością Umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) z dnia 22 sierpnia 2008 roku oraz ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z wyżej wymienionej umowy kredytu.

W razie nieuwzględnienia powyższych żądań, powód zgłosił roszczenie ewentualne o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kwoty 59 433,87 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej w związku z pobieraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 29 marca 2011 roku do 30 listopada 2020 roku.

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym: opłat skarbowych od pełnomocnictw oraz kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że umowa o kredyt powinna zostać oceniona jako bezwzględnie nieważna w świetle obowiązujących przepisów prawa już na etapie oceny prawnej jej brzmienia przed dokonaniem kontroli incydentalnej kwestionowanych postanowień umownych. Wskazał, że w jego ocenie kwestionowane postanowienia umowne jednocześnie stanowią w świetle przepisów prawa postanowienia abuzywne, zmierzające do zaburzenia równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść strony pozwanej, która wykorzystwała silniejszą pozycję przedsiębiorcy względem konsumenta oraz jego nieświadomość i brak specjalistycznej wiedzy co do ryzyka związanego z oferowanym produktem. Podał, że bezskuteczność tych postanowień prowadzi do nieważności całej umowy, ponieważ dalsze jej obowiązywanie w kształcie pozbawionym kwestionowanych postanowień nie jest możliwe. Natomiast na skutek nieważności przedmiotowej umowy całość środków pobranych przez stronę pozwaną od powoda stanowi świadczenie nienależne, którego zwrotu powód może domagać się na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Powód w szczególności zarzucił, iż przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna z powodu przekroczenia granic swobody umów, określonej w art. 353¹ k.c., poprzez zagwarantowanie sobie przez stronę pozwaną pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania powoda jako kredytobiorcy. Ponadto zarzucił, że umowa jest nieważna także z tego powodu, że jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w świetle art. 58 § 2 k.c. Dodał, że ma interes prawny w dochodzeniu ustalenia nieważności umowy z tego powodu, że wyrok ustalający nieistnienie lub nieważność umowy kredytu będzie stanowił podstawę wykreślenia hipoteki z księgi wieczystej nieruchomości obciążonej tym ograniczonym prawem rzeczowym (k. 3 – 17 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, pozwany Bank wskazał, że przedmiotowa umowa pozostaje w całości w mocy, jej postanowienia zgodne są z art. 353¹ k.c. i nie zawiera ona postanowień bezskutecznych a powodowi nie przysługuje zwrot jakichkolwiek kwot. Argumentował, że przedmiotowa umowa nie jest sprzeczna z art. 69 ustawy Prawo bankowe ani z zasadami współżycia społecznego. Podniósł, że powód nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, ponieważ dla definitywnego zakończenia sporu niezbędne będzie ustalenie zasad rozliczeń pomiędzy stronami, co spowoduje konieczność wytoczenia kolejnego powództwa, w którym takie zasady zostaną ustalone. Pozwany Bank wskazał, że kredyt powoda jest kredytem walutowym oraz zarzucił, że powód zawierał już wcześniej umowę kredytu denominowanego do CHF a więc miał doświadczenie i wiedzę na temat produktów walutowych i świadomie wybrał rozwiązanie zawarte w umowie kredytu. Z ostrożności procesowej wskazał, że umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji umowy kredytu wskazanej w art. 69 Prawa bankowego. Podniósł, że nawet jeżeli uznać, że bezskuteczne jest zawarte w umowie kredytu odesłanie do kursów publikowanych w Tabeli Kursów, nie oznacza to upadku całego mechanizmu indeksacji. Podał, że kursy wskazane w Tabeli Kursów były i są nadal kursami rynkowymi a gdyby przyjąć, że brak jest podstaw do zastawiania kursu rynkowego, rozliczenia stron powinny zostać dokonane poprzez przyjęcie do nich kursów średnich NBP z dnia wymagalności poszczególnych roszczeń. Z ostrożności procesowej pozwany Bank podniósł, że termin przedawnienia roszczeń wynosi w niniejszej sprawie trzy lata, gdyż uiszczane przez powoda raty stanowiły świadczenia okresowe, a więc roszczenia powoda za okres wcześniejszy niż trzy lata, liczone wstecz od dnia wniesienia pozwu, są przedawnione. Ponadto zarzucił, iż po jego stronie nie doszło do wzbogacenia, a nawet gdyby brak było podstawy prawnej świadczenia – a po jego stronie wystąpiło wzbogacenie – to w niniejszej sprawie powód nie może domagać się zwrotu spełnionych świadczeń z uwagi na treść art. 411 pkt 1 i 2 k.c. Pozwany Bank zarzucił również, iż występując z przedmiotowym powództwem powód naruszył zasady współżycia społecznego (k. 137 – 197 – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie, pełnomocnicy stron podtrzymali powyższe stanowiska procesowe (k. 346 – protokół z rozprawy z dnia 07 lipca 2021 roku).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 04 czerwca 2008 roku R. P. (1) wypełnił, sporządzony na druku Banku (...) S.A., formularz wniosku kredytowego nr (...). Wniosek ten oprócz wnioskodawcy podpisała także osoba przyjmująca wniosek w Banku. Wniosek ten wpłynął do Banku w dniu 10 czerwca 2008 roku.

R. P. (1) w rubryce dotyczącej kredytowanej nieruchomości zaznaczył opcję „lokal mieszkalny” oraz wskazał, że kredyt ma być przeznaczony w wysokości 50 000 PLN na remont, zaś w wysokości 170 000 PLN na spłatę kredytu mieszkaniowego. Podał, że wnioskuje o kredyt w wysokości „220 000 PLN”. Spośród czterech opcji: PLN, EURO, USD i CHF zaznaczył, że walutą kredytu ma być CHF. Wpisał okres kredytowania „420 mies.” oraz zaznaczył okienko przy ratach równych. Podał, że wypłata kredytu ma nastąpić w 2 transzach.

Wnioskodawca wskazał, że ma wykształcenie wyższe techniczne, wykonuje zawód managera, jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony oraz nie prowadzi działalności gospodarczej.

(dowód: k. 201 – 203 – wniosek kredytowy)

R. P. (1) poświadczył własnoręcznym podpisem, że zapoznał się z informacjami, zawartymi w datowanym na dzień 04 czerwca 2008 roku – sporządzonym przez Bank – druku, zatytułowanym „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” oraz że w pierwszej kolejności przedstawiono mu ofertę kredytu w PLN, z której rezygnuje.

W treści powyższego druku wskazano m.in., że wybierając zadłużenie w walucie obcej Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Podkreślono, że zaciągając zobowiązania w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych a występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Podano, że ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się Kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Wskazano, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. W tabelce, zawartej na tym druku, wskazano 4 przykłady wpływu zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu, podając, iż przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej szacowana wysokość raty wynosiłaby 1 257,26 PLN a przy ich zmianie z zastosowaniem wskazanych w tabelce parametrów rata mogłaby wynosić od 1 339,89 PLN do 2 261,66 PLN. W tabelce tej podano jeden przykład zmiany wysokości raty w związku ze zmianą kursu CHF, podając, że wysokość raty kredytu w sytuacji, gdy kurs CHF wzrósłby o 14,20%, tj. o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, wynosiłaby 1 435,77 PLN.

W treści powyższego druku wskazano, że załącznikiem do niego są historyczne zmiany: kursu CHF do złotego oraz stawki referencyjnej dla CHF.

(dowód: k. 226 – 226v – druk „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”)

W dniu 27 sierpnia 2008 roku R. P. (1) (dalej też jako „Kredytobiorca”) oraz Bank (...) S.A. z siedzibą w W. podpisali, sporządzoną w dniu 22 sierpnia 2008 roku, umowę o kredyt hipoteczny Nr KH/ (...) (dalej też jako „Umowa”).

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 Umowy kwota kredytu wynosiła 220 000 PLN a kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W § 2 ust. 3 Umowy wskazano cel kredytu: modernizacja i remont domu lub mieszkania – 50 000 PLN oraz spłata innego kredytu mieszkaniowego – 170 000 PLN.

§ 6 ust. 1 Umowy stanowił, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, natomiast § 6 ust. 3 – że oprocentowanie kredytu wynosi 3.5900 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 0.8000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania.

Stosownie do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA.

W § 9 Umowy ustanowiono zabezpieczenia kredytu w postaci: hipoteki kaucyjnej do sumy 374 000 PLN na rzecz Banku, ustanowionej – na stanowiącej własność Kredytobiorcy – nieruchomości, będącej przedmiotem kredytowania; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości, na której zostanie ustanowiona hipoteka; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie Kredytobiorcy.

Zgodnie z § 11 ust. 2 pkt 1 Umowy integralną część umowy stanowił m.in. Regulamin.

(dowód: k. 22 – 24v, k. 198 – 200v – Umowa o kredyt hipoteczny Nr KH/ (...))

W § 2 pkt 8) lit. f) Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. wskazano, że przez stopę referencyjną stawkę LIBOR (3 M) rozumieć należy stopę procentową podawaną przez R., ustaloną o godzinie 11:00 (...) w L., na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3 – miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

Zgodnie z § 2 pkt 18 Regulaminu przez kredyt indeksowany kursem waluty rozumieć należało kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

§ 3 ust. 1 i 2 Regulaminu stanowiły, że kredyt udzielany jest w PLN oraz że kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych.

Stosownie do § 5 ust. 15 pkt 2 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN.

Zgodnie z § 8 ust. 3 Regulaminu w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczana miała być według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

§ 9 ust. 4 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonać miał przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

(dowód: k. 25 – 34, k. 201 – 210 – Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.)

Przed zawarciem powyższej Umowy pracownik Banku poinformował R. P. (1), że oferta kredytu indeksowanego do CHF jest dla niego najkorzystniejsza, że wzrost wysokości raty kredytowej może wynieść około 5 – 10 % oraz że waluta CHF jest stabilna.

(dowód: k. 342 – zeznania powoda R. P. (1))

R. P. (1) przed zawarciem w/w Umowy w dniu 03 października 2005 roku zawarł umowę kredytu hipotecznego z Bankiem (...) S.A. W umowie tej wskazano, że kwota kredytu wynosi 89 924 CHF a kredyt miał być przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego.

Ze środków pieniężnych pochodzących z powyższego kredytu R. P. (1) zakupił lokal mieszkalny.

W związku z przekształceniami Banku (...) S.A., Bank ten zaproponował R. P. (1) bądź przeniesienie powyższego kredytu do banku (...) S.A. bądź przeniesienie go do innego banku. R. P. (2) zdecydował się przenieść powyższy kredyt do Banku (...) S.A., z którym zawarł wyżej opisaną Umowę o kredyt hipoteczny Nr KH/ (...). Na podstawie tej (...) Bank (...) S.A. przelał bezpośrednio do Banku (...) S.A. środki pieniężne na spłatę kredytu R. P. (1) w tym banku.

(dowód: k. 268 – 272 – kopia umowy kredytu hipotecznego z dnia 03 października 2005 roku; k. 343 – 344 – zeznania powoda R. P. (1))

W wykonaniu Umowy o kredyt hipoteczny Nr KH/ (...) Bank (...) S.A. wypłacił następujące kwoty:

- w dniu 29 sierpnia 2008 roku kwotę 170 000 zł – Bankowi (...) S.A. tytułem spłaty kredytu R. P. (1) w tym banku,
- w dniu 19 września 2008 roku kwotę 50 000 zł – Kredytobiorcy.

(dowód: k. 71 – kopia zaświadczenia Banku z dnia 12 stycznia 2021 roku; k. 344 – zeznania powoda)

W dacie spłaty pierwszej raty kapitałowo – odsetkowej wysokość kursu CHF według Tabeli Banku wносиła 2,1894914 PLN.

W okresie od 29 marca 2011 roku do 30 listopada 2020 roku R. P. (1) wpłacił na rzecz Banku tytułem rat kapitałowo – odsetkowych łącznie kwotę 126 597,44 zł.

(dowód: k. 43 – 50 – kopia zaświadczenia Banku z dnia 29 grudnia 2020 roku)

Pismem z dnia 21 grudnia 2020 roku pełnomocnik R. P. (1) – w jego imieniu – powołując się na nieważność umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), wezwał Bank do zapłaty kwoty 155 240,87 zł, stanowiącej sumę pobranych od Kredytobiorcy świadczeń z Umowy kredytu w okresie od dnia 29 września 2008 roku do dnia 30 listopada 2020 roku. W przypadku negowania nieważności Umowy wezwał Bank do zapłaty na rzecz Kredytobiorcy kwoty 60 543,79 zł z tytułu nienależnie pobranych świadczeń na podstawie wyżej wymienionej umowy w okresie od dnia 29 listopada 2010 roku do dnia 30 listopada 2020 roku w związku z zastosowaniem w umowie abuzywnych klauzul umownych. Jednocześnie wyznaczono Bankowi termin zapłaty „nie później niż w terminie 30 dni od otrzymania” tego pisma.

(dowód: k. 35 – 38v – kopia reklamacji z dnia 21 grudnia 2020 roku)

W odpowiedzi na powyższe wezwanie do zapłaty, Bank w piśmie z dnia 18 stycznia 2021 roku stwierdził, że nie widzi podstaw do uznania roszczeń Kredytobiorcy.

(dowód: k. 39 – 42 – kopia pisma Banku z dnia 18 stycznia 2021 roku)

Do czasu zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił powodowi żądanej przez niego kwoty.

W chwili zamknięcia rozprawy średni kurs CHF, publikowany przez NBP, wynosił 4,1402 PLN.

(okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów oraz z zeznań powoda. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie podważały ich prawdziwości i autentyczności. Sąd nie miał podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej. Zeznania powoda Sąd ocenił jako spójne, logiczne i rzeczowe. Znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z dokumentów wymienionych w pkt 1 lit. m – z oraz w pkt 2 lit. bb na stronach 3 – 5 odpowiedzi na pozew; z zeznań świadków M. D. i J. C., zawarte w pkt 2 i 3 na stronach 6 – 7 odpowiedzi na pozew oraz opinii biegłych sądowych, zgłoszone przez powoda oraz przez stronę pozwaną. Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie są bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwaną Bank środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania kredytów w ewidencji Banku. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miało także znaczenia, czy pozwany Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty w Tabeli Kursów, skoro poza sporem było, iż w Umowie ustalenia takie nie zostały zawarte, a więc brak było w tym zakresie ustaleń wiążących strony postępowania. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwaną Bank. Odnośnie dowodu z zeznań świadków, Sąd miał także na uwadze, iż nie brali oni udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodem, a więc ich zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie zaś dowodów z opinii biegłych sądowych, zgłoszonych przez obie strony postępowania, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały także znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd zważy, co następuje:

Powództwo główne o zapłatę w zakresie kwoty głównej oraz powództwo główne o ustalenie zasługiwały na uwzględnienie w całości. Natomiast w niewielkim zakresie, dotyczącym roszczenia odsetkowego, powództwo należało oddalić z niżej podanych względów.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do podniesionych przez powoda zarzutów dotyczącego nieważności przedmiotowej Umowy z powodu jej sprzeczności z art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe oraz z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W ocenie Sądu, zarzuty te okazały się nieuzasadnione.

Powód podniósł, że poprzez zastosowanie konstrukcji dwóch odrębnych mierników wartości dla waloryzacji świadczeń stron związanych z realizacją umowy, Bank uzyskiwał przy każdorazowej zapłacie raty dodatkowy, wymierny zysk, niemieszczący się w zakresie należnych mu na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe odsetek i prowizji, nie spełniając przy tym żadnych świadczeń wzajemnych na rzecz powoda.

Odnosząc się do powyższego zarzutu, na wstępie wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z

odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodowi w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powód będzie spłacał raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Przedmiotowa Umowa o kredyt w § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 220 000 PLN oraz że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z

zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich, indeksowany kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodowi w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś być ustalana z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu był PLN świadczy nie tylko kwota kredytu, wskazana jednoznacznie w umowie w PLN, ale także treść § 2 ust. 2 umowy, który wskazuje, iż kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych, obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Oznaczało to, iż najpierw miała być wypłacona kwota w PLN i ta kwota następnie miała być przeliczona zgodnie z kursem CHF, a nie odwrotnie. Co więcej w treści § 2 ust. 2 Umowy zawarto sformułowanie: „(...) przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej”. Podkreślić należy, iż co do zasady zmiany kursów walut mogły mieć wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, bowiem na wysokość zobowiązania kredytobiorcy wyrażonego po indeksacji w CHF zmiana kursu waluty franka szwajcarskiego wpływu mieć nie mogła.

Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w Umowie – nie tylko sum gwarancyjnych, jakie miały wynikać z umów ubezpieczenia nieruchomości, czy umowy ubezpieczenia na życie, ale przede wszystkim z zabezpieczenia hipotecznego, w którym wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN – do sumy 374 000 PLN (§ 9 ust. 1 pkt 1 Umowy). Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodowi był kredytem złotowym. W § 2 pkt 18 Regulaminu wskazano, że kredyt indeksowany kursem waluty obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, zaś w § 3 ust. 1 i 2 – że kredyt udzielony jest w PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Zgodnie z § 9 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. Powyższe postanowienia Regulaminu również potwierdzają, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym, nie czyniąc z tego kredytu stricte walutowego kredytu. Należy stwierdzić, iż nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być bowiem wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN. Wreszcie zgodnie z § 14 ust. 3 Regulaminu od kwoty kredytu w PLN, a nie CHF ustalana była suma ubezpieczenia na życie.

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu sprzedaży CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

W ocenie Sądu, samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwaną Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach kursowych, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Podkreślić należy także, iż przedmiotowa Umowa o kredyt nie była sprzeczna z obowiązującym do 24 stycznia 2009 roku brzmieniem art. 358 § 1 k.c., który wskazywał, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. W tym okresie obowiązywał już bowiem art. 358¹ § 2 k.c. zezwalający na określenie wysokości świadczenia pieniężnego przez odwołanie do innego niż pieniądz miernika wartości. Możliwą postacią dopuszczalnej waloryzacji świadczeń stron było odwołanie się do wartości pieniądza obcego, zaś banki posiadały ogólne zezwolenie dewizowe na zawieranie umów skutkujących powstawaniem zobowiązań wycenianych w walutach obcych.

Niezasadny okazał się także zarzut powoda, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Wskazać należy, iż ustalenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego może nastąpić jedynie w wyjątkowych wypadkach. To zatem na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że taki wyjątkowy wypadek miał miejsce w niniejszej sprawie. Natomiast w niniejszym postępowaniu powód nie wykazał, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności (np. aby strona pozwana wykorzystwała nieporadność powoda lub jego przymusowe położenie). Wobec tego, stwierdzić należało, iż ten zarzut powoda nie zasługiwał na uwzględnienie. Dodać również należy, iż powód nie wyartykułował konkretnych zasad współżycia społecznego, z którymi sporna Umowa byłaby sprzeczna.

Wprawdzie przedmiotowej Umowy nie można było uznać za nieważną z powodu wyżej podniesionych zarzutów, jednakże w ocenie Sądu Umowa ta jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalonych jednostronnie przez Bank w Tabelach kursowych – sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotą umowy

stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Skoro zatem za sprzeczne z naturą umowy uznano pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, to tym bardziej uznać należy, iż sprzeczne z naturą każdej umowy jest pozostawienie już na etapie zawierania umowy wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości ustalenia wysokości świadczenia.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż w przedmiotowej Umowie o kredyt strony wprawdzie określiły wzajemne świadczenia (w tym kwotę do wypłaty w PLN oraz oprocentowanie, w oparciu o które ustalona miała być kwota do spłaty), jednakże postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli Kursów, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej zmianami umownymi zmiany wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 ust. 2 Umowy kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie natomiast do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA. Przy czym ani w Umowie ani w Regulaminie w ogóle nie określono zasad, którymi pozwany Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów. Druga strona umowy (Kredytobiorca) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały sformułowane. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli Kursów dokonywała w sposób nieograniczony i dowolny zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie transz kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej umowie Bankowi zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu, postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów.

W ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do Tabel Kursowych Banku prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabeli kursów nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie zaś do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu ich sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powoda zarzuty dotyczące abuzywności postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powoda. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że powód zawarł przedmiotową Umowę o kredyt jako konsument (art. 22¹ k.c.) (nigdy nie prowadził działalności gospodarczej), zaś pozwany Bank zawarł ją w ramach

prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.). Środki pieniężne pochodzące z kredytu miały być przeznaczone i faktycznie zostały przeznaczone przez powoda na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą, określone w § 2 ust. 3 Umowy o kredyt.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodem indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powód miał jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Samo zaakceptowanie przez powoda kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nim indywidualnie uzgodnione bądź że miał realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty bez odniesienia do Tabeli Kursów, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – ani w Umowie ani w Regulaminie nie zostały określone w jednoznaczny i weryfikowalny sposób kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, w tym nie wskazano żadnych kryteriów co do górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W powołanym wyżej wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze, rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodowi przez pozwanego Bank były wystarczające do podjęcia przez niego świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku w sprawie C-609/16, wydanym w dniu 10 czerwca 2021 roku, Trybunał Sprawiedliwości potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawężyć do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę nr (...) system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, za Sądem Apelacyjnym w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby strona pozwana sprostowała powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby pozwany Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciążący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty indeksacji, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodowi – który nie uzyskiwał dochodów w walucie indeksacji – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono mu także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich lat przed zawarciem Umowy. Pomimo, że w druku „Informacji dla wnioskodawców (...)” wskazano, że załącznikiem do niej jest Historia zmiany kursu franka szwajcarskiego do złotego, strona pozwana nie złożyła tego załącznika, wobec czego nie było możliwe ustalenie, czy po pierwsze – taki załącznik w ogóle istniał a po drugie – jeżeli tak, to jak długi okres czasu obejmował. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła dowodu na wykazanie faktu wywiązania się w sposób rzetelny z obowiązku informacyjnego wobec powoda. Podkreślić należy, iż samo odebranie od powoda oświadczenia o tym, że jest świadomy ryzyka kursowego, nie spełnia wymogu udzielenia rzetelnej i jasnej informacji w powyższym zakresie. Nie można uznać, że powód w oparciu o przedstawione mu informacje mógł zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskał od Banku informacje pozwalające mu ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla jego zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji.

W ocenie Sądu, podpisanie przez powoda sporządzonej na formularzu Banku – a więc opracowanej przez stronę pozwaną – „Informacji dla wnioskodawców (...)”, samo przez się nie oznacza, że pozwany Bank wypełnił w sposób należyty obowiązek informacyjny. Udzielana Kredytobiorcy informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla niego. W taki też sposób powinien być mu przedstawiony, a w miarę potrzeby zobrazowany na przykładach (symulacjach, wykresach), mechanizm przeliczeniowy. Zawarta w powyższym formularzu informacja o ryzyku kursowym była bardzo ogólna, zaś podany przykład dotyczący wahań kursowych ograniczał się wyłącznie do jednej sytuacji, w której przedstawiano wysokość raty kredytowej przy założeniu, że kurs CHF wzrósłby o 14,20% (tj. o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy). Wskazano, że rata ta wynosiłaby 1 435,77 zł, a więc w porównaniu do aktualnej na datę sporządzenia symulacji, wynoszącej 1 257,26 zł, byłaby o niecałe 200 zł wyższa.

Gdyby powodowi rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie decydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich

klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z dnia 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20). Dodać przy tym należy, iż w niniejszej sprawie w chwili zamknięcia rozprawy kurs CHF był blisko dwukrotnie wyższy niż w dacie spłaty pierwszej raty kredytowej.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli Kursów były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

Rozważając kwestię abuzywności spornych postanowień umownych, Sąd miał także na uwadze, że były one już przedmiotem kontroli przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt XVII AmC 426/09, uznał za niedozwolone i zakazał Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. wykorzystywania w obrocie z konsumentami m.in. postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,

- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.”.

Na podstawie powyższego prawomocnego wyroku w dniu 15 maja 2012 roku powyższe postanowienia wpisane zostały do rejestru klauzul niedozwolonych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pod pozycjami odpowiednio nr 3178 i 3179.

W uzasadnieniu w/w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów argumentował, iż oczywistym jest, że zawierając umowę kredytu indeksowanego w walucie obcej konsument jest świadomy (a przynajmniej powinien być świadomy) ryzyka, jakie się z tym wiąże, a więc ryzyka wynikającego ze zmienności kursów walut obcych. Czym innym jest takie ryzyko, a czym innym ustalanie kursów walut przez zarząd pozwanego. Te dwie kwestie są ze sobą powiązane tylko w takim stopniu, w jakim czynniki rynkowe mają wpływ na kurs waluty w Banku. Natomiast ryzyko to nie ma żadnego wpływu na ryzyko związane z możliwością dowolnego kształtowania przez pozwanego kursu wymiany waluty, w której indeksowany jest kredyt, a to wpływa w sposób oczywisty na sytuację konsumenta. Ponadto Sąd ten wskazał, że brak określenia w umowie sposobu ustalania kursów walutowych na potrzeby przeliczenia salda zadłużenia na walutę obcą oraz przeliczenia na złote kwoty wymaganej do spłat kredytu w rażący sposób narusza interes konsumenta. Skoro umowy kredytu cechują się długim okresem trwania i ograniczoną możliwością jego wcześniejszej spłaty kredytem z innego banku, to ustalenie prawidłowych zasad określania kursu waluty pozwoliłoby konsumentowi np. samodzielnie wyliczyć kurs waluty obcej.

Wskazać przy tym należy, iż w uchwale z dnia 20 listopada 2015 roku wydanej w sprawie III CZP 17/15 Sąd Najwyższy uznał, że prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.). W uzasadnieniu tej uchwały stwierdzono, że działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 roku, II CSK 708/12). Rozwiązanie to mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału. Sąd Najwyższy wskazał również, iż jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie w/w wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.

Również z powyższych względów uznać należało, iż kwestionowane postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych – odsyłających do Tabel kursowych Banku – stanowią postanowienia abuzywne.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą

a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymywania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli Kursów, przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywany we wcześniejszej części uzasadnienia mechanizm indeksacji, stanowi element określający główne świadczenie stron umowy o kredyt indeksowany. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c. czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień (prowadzących w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powoda byłoby identyczne.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż roszczenie powoda o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z Umowy kredytu hipotecznego Nr KH/ (...), zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powód nie miał interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

Powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnie w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku odnośnie niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy w istocie strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powoda. Rozstrzygnie bowiem kwestię podstawową, tj. czy powoda wiąże z pozwanym Bankiem (...) o kredyt hipoteczny, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powód nadal jest zobowiązany wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieistnienia stosunku prawnego,

wynikającego z przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że stosunek prawny wynikający z przedmiotowej Umowy kredytowej nie istnieje, strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy. Zasadne okazało się zatem żądanie powoda zasądzenia od strony pozwanej części kwot, uiszczonych na podstawie tej Umowy.

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutów strony pozwanej dotyczących przedawnienia roszczenia powoda. W ocenie Sądu – mając na uwadze m.in. treść wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznać należało, iż termin przedawnienia roszczeń powoda o zwrot kwot wpłaconych na podstawie nieważnej umowy, zawierającej postanowienia abuzywne, a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla powoda nie od chwili dokonania poszczególnych spłat rat kredytu, lecz od chwili, kiedy powód uświadomił sobie istnienie w umowie nieuczciwych postanowień umownych. Powód zeznał, że po wyroku TSUE z 2019 roku uznał, że skieruje sprawę do Sądu oraz że z kancelarii prawnej dowiedział się, że kwestionowane postanowienia umowne są abuzywne. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 10 marca 2021 roku, to roszczenie powoda o zapłatę nie przedawniło się.

Sąd nie podzielił także zarzutu strony pozwanej dotyczącego naruszenia art. 5 k.c. Zgodnie z tym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W ocenie Sądu, strona pozwana, która w przedmiotowej Umowie zastosowała postanowienia nieuczciwe, nie może skutecznie czynić powodowi zarzutu z tego powodu, że dochodzi swoich roszczeń w związku ze stosowaniem przez Bank klauzul abuzywnych. Zgodnie bowiem z tzw. „zasadą czystych rąk” na nadużycie prawa podmiotowego przez przeciwnika procesowego, nie może skutecznie powołać się strona, która sama narusza zasady współżycia społecznego.

Podstawę prawną żądania powoda o zapłatę stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, a więc nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, to strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na jej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20). Wskazać także należy, iż zgodnie z uchwałą 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21 jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.).

Wobec powyższego, stwierdzić należało, iż żądanie powoda o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 126 597,44 zł – stanowiącej sumę kwot, uiszczonych przez niego na podstawie przedmiotowej Umowy tytułem rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od 29 marca 2011 roku do 30 listopada 2020 roku – zasługiwało na uwzględnienie w całości.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin

świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszej sprawie powód w reklamacji z dnia 21 grudnia 2020 roku, powołując się na nieważność Umowy, wezwał pozwany Bank do zapłaty całej kwoty, stanowiącej sumę wpłaconych przez niego rat kapitałowo – odsetkowych za okres od dnia 29 września 2008 roku do dnia 30 listopada 2020 roku – w terminie 30 dni od dnia otrzymania tego pisma. Powód nie przedstawił dowodu doręczenia w/w pisma stronie pozwanej. Natomiast poza sporem było, że strona pozwana w dniu 18 stycznia 2021 roku udzieliła powodowi odpowiedzi na reklamację. Wobec tego, przyjęc należało, iż najpóźniej w tym dniu strona pozwana otrzymała reklamację powoda wraz z wezwaniem do zapłaty. Od tej daty zaczął zatem biec dla strony pozwanej, wyznaczony jej przez powoda, 30-dniowy termin na spełnienie świadczenia, a zatem od 31 – go dnia od doręczenia wezwania do zapłaty, a więc od 18 lutego 2021 roku, powodowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie od żądanej pozwem kwoty.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł, jak w punkcie I sentencji wyroku. Natomiast w pkt III sentencji wyroku Sąd oddalił roszczenie odsetkowe za okres od 19 stycznia 2021 roku do 17 lutego 2021 roku.

Wobec uwzględnienia w całości roszczeń głównych powoda o ustalenie oraz o zapłatę co do kwoty głównej, Sąd ogóle nie orzekał o roszczeniu ewentualnym.

O kosztach postępowania (pkt IV sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powód uległ tylko w nieznacznej części swego żądania (co do części odsetek ustawowych za opóźnienie). Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokość 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda, będącego radcą prawnym, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, t.j. Dz.U. z 2018 roku, poz. 265) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictwa w łącznej wysokości 51 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było uzasadnionych podstaw do zasądzenia na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Niniejsza sprawa nie ma charakteru precedensowego, wręcz przeciwnie w podobnych sprawach pozwy składane są w liczbie kilku tysięcy rocznie. Ponadto obecnie wydawane są zarówno przez sądy krajowe jak i przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej liczne orzeczenia dotyczące spraw kredytów indeksowanych do waluty obcej. Trudno zatem uznać, aby niniejsza sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym albo prawnym. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że w niniejszej sprawie pełnomocnik powoda złożył jedno pism procesowe, tj. pozew, oraz w sprawie odbyła się jedna rozprawa z udziałem pełnomocnika powoda zaś od wniesienia pozwu do wydania wyroku upłynął okres około 4 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)